

გ ა ზ ე თ ი ს უ ა ს ი

ვ რ ე მ ე ბ ა

ხალის-მოწერა მიიღება:

ტფილისში „ვ რ ე მ ე ბ ა“ რედაქციის კანტორაში, მელიქი-შვილის და კამ. სტამბაში, ხანის ქუჩაზე, ბეზუხოვის სახლში ტფილისის გარეუბანში მცხოვრებთათვის აღწერილი: ВЪ ТИФЛИСѢ. ВЪ КОНТУРѢ РЕДАКЦІИ ГРУЗИНСКОЙ ГАЗЕТЫ „ВРЕМЯ“.

მაგზავნი ტფილისში და გარეუბანში: მაგზავნი: მართის წლისა — 7 მან. — 6 მან. წახვერის წლისა — 4 — 3 — 50 კ. სამის თვისა — 2 — 50 კ. — 2 — კალკე ერთის წლისა მაგზავნი — 3 შაური. „ვ რ ე მ ე ბ ა“ გამოდის კვირაში ერთხელ, ხუთშაბათობით.

ს ა ვ რ ი ტ ი კ ო დ ა ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ო გ ა ზ ე თ ი.

უ ი ნ ა ა რ ს ი:

შინაგანი ცნობები.—პოლიტიკა: ბერძანია.—შეერთებული შტატები.—შვეიცარია.—ბოგემია.—საქორთა ჩვენთვის ურთიერთის შემწეობა, თუ არა?—მალბის შესახებ ამბავი.—ბიბლიოგრაფიული ცნობა.—მბლის კვერი ძველად გამოცხვება.

უ ი ნ ა ბ ა ნ ი ა ნ ო ბ ა ე ბ ი.

ქანეთიდან იწერებინან, რომ, მღვთის მადლით, ჯერ აქ ყურძნის ავანტიურობა არ გაჩენილა. აგრეთვე ახალციხიდან, ახალ-ქალაქიდან, ზუმბრიდან და შრევიდან იწერებინან, რომ პურის მოსავლის კარგს მოგელოთო. მბლისის გარშემო კარგს თივის მოსავალს მოელოთ.

— ლუშეთიდან იწერებინან, რომ მაისის 28-ს მოვიდა სეტყვა ბერძნულ თხილზე ცოტა წერილი და უთუთო ბევრს ზიანს მოიტანდა. ამდროს მბლისშიაც იყო სეტყვა.

— შხითაროვი იწერდა „ბაქანში“ ბოროტდგან მაისის 24-ს: „დღეს აქ გაიხსნა სახელოსნო სასწავლებელი უფლის სასწავლებლის სადგომში. ამ დროს იყო აქ უფლის ნაჩაღნიკი, ქალაქის დეპუტატები და მრავალი პუბლიკა.

— ჯერ პირველში ყმაწვილები ამ სასწავლებელში ისწავლიან მებელის კეთებას, ხარატობას და წიგნების ყლის კეთებას, და

ო ბ ა ლ ის კ ვ ი რ ი ძ ე ნ ლ ა დ გ ა მ ო ც ხ ვ ე ბ ა.

ამ წლის ათ აპრილს უდროოდ გარდაიცვალა ერთი ახალ გზადა ქართველი, რომელსაც დიდი ხანი არ არის რაც დაუსრულებია სწავლა ერთ მბლისის სასწავლებელში. მუშა იმას შესანიშნავი საქმე არა გაუკეთებია, ამისათვის იმისი ბიოგრაფია არავისთვის საქორთა არ არის, მაგრამ ის ღირსი არის ჩვენი ყურადღების ერთის მხრით; ამ მიზეზისა გამო მე მიწა ესთქვა იმანდ რამდენიმე სიტყვა, მით უმეტესად, რომ ის იყო ჩემი მეგობარი და ჩემს გარდა არავის ეუბნებოდა თავის გულის დარღებს.

მანამ (სახელი გარდაცვალებულისა გეარსკი ვერ ვახსენებ, ამისთვის რომ დედა მისმა ამიკრძალა) ისე კარგად დაასრულა კურსი, რომ ღირსი იყო სახელმწიფო ხარჯით გაეგზავნათ რუსეთში სწავლის გასაგრძელებლად, მაგრამ სხვა და სხვა მიზეზების გამო, სხეები ამჯობინეს და ის კი დარჩა ქალაქში.—მაცო ყოველთვის ეძებს ცხოვრების ღონისძიებას; ჩემმა მეგობარმაც მოძებნა და სხვა საქმესაც ისე ჩინოვნიკობა ამჯობინა. დიდი ხეყნა და თავის კერა დახარჯა, სანამ მიიღებდა ერთ თხუთმეტ მანეთთან ადგილს; თანამდებობა იმისი ითხოვდა, რომ შავთ და თეთრთ ეწერა დილის ცხრა საათიდან ნაშუადღევს სამ საათამდე და ხანდა ხან საღამოთ რვა საათიდან ათ და თერთმეტ საათამდე. ამ ჯაფის გარდა იმან, რაკი ხალხში გავიდა, შეიტყუა, რომ თუმცა კურსი დაასრულა, მაგრამ ჯერ კიდევ არა ფერი არა იცისრა; მიჰყო ხელი სხვა და სხვა კარგი წიგრების კითხვას, ისე რომ იმის

მერე ხარაზობასაც დაიწყებენ. რალა ლაპარაკი უნდა, რომ ეს სასწავლებელი ძალიან სასარგებლო არის, — რომ თვალთ დასანახავი სარგებლობის გარდა, ეს სასწავლებელი პედაგოგიური მხრითაც კარგი იქნება. — მერე გაიფიქრებთ იმაზე, რომ აქაურმა მასწავლებლების უფროსმა დიდი მონაწილეობა მიიღო ამ საქმეში. მუქი არ არის, რომ აქაური მოქალაქეებიც მიიღებენ მონაწილეობას და ამ სასწავლებელს შესწირვენ ფულს, რადგანაც ჯერ იმას საქმაც საშუალება არა აქვს წარმატებისათვის; ეს ამიტომ უფრო საიმილოა, რომ სასწავლებელში სულ ზოგის მოქალაქეების შეიღებენ არიან.

ვ რ ე მ ე ბ ა.

გ ა მ რ ა ნ ი ა,

ბ ე რ ლ ი ნ ი, მაისის 20-ს (1 თ ი ბ ა თ ე ს). შინაგანი საქმეების მინისტრმა მოახდინა ისეთი განკარგულება, რომლის გამო ახლა ძალიან იშვიათ შემთხვევებში უნდა მოიხმარონ სხეულის დასჯა, როგორც, ცემა და სხვა მოსაკეცველი საშუალებები დაქვრივებზე, სასტიკათ არის აკრძალული იმათი სხეულის დასჯა, ვინც არიან ახლა დაქვრივნი მოსაკეცველ საპრობილეებში. შემდეგში ამ გეარის დასჯა მხოლოდ იმთთვის იქნება დანიშნული, ვინც ერთსა და იმავე დანაშაულობას გაიმეორებს და პირველში არ იქნება დასჯილი.

უსაქმოდ თავის დღეში კაცი ვერ ნახავდა: ან უნდა ეწერა რამე ქალაქი, თავის საქმის შესახებში, ან წიგნი უნდა ეკითხა. მართლმე მივედი იმასთან, (ერთ გადაკარგულ ქუჩაში იდგა); ეხედავ მანო რალანდაც ძალიან დაფიქრებულია; გავიციე და უთხარი:—რა ბევრს ფიქრობ, — ხუთი თუმნის ნახევარი — ოცდახუთ თუმანს იქს. — მანო გაჯავრდა, სისხლი აუფარდა თავ-პირში, წამოხტა ადგილიდან და გულით მითხრა: — „ბა ემან დაველუბა ქართველები; ჩვენ სუყველა — ფერი ფტებზედ გვიკვლია; ჯერ უნდ განათლებული კაცი მაგას ამბობ, გლევ-კაცს რალა ქეუა ვკითხო! მხედავ, რომ მანო აღარა ხუმრობს, მაშინ მეც ქეუანათ ვკითხვი: — ნუ ჯავრობ კი, მითხარაზედ ხარ მაგრე ჩაფიქრებული, იქნება გიშველო რამ. — სამი ოთხი მიწუტი ხმა არ ამოილო, მერე ხელი გადაისვა შუბლზედ და მითხრა: — უნ როგორ გგონია ეს, რომ მე ქართველი ვარ და ქართული კი არ ვიცი? რამე? სხვა ქართველებმა კი იციან ქართული ენა? ვასაკვირველია.... მიზონენ ერთი ხალხი ქვეყანაში, რომელსაც ისე ეჯავრებოდეს თავისი ენა, როგორც ჩვენა? მე ბევრჯერ ვამიგონია, რომ თვითონ ქართველებს უჭიკათ ის ქართველი კაცი, რომელსაც თავისი ენა დაუეწიება და სხვა ენაზედ დაუწყია ლაპარაკი; ამანდ ფიქრობა არა ღირს?... ამ სიტყვების შემდეგ დაიწყო ოთახში ჩქარ-ჩქარა სიარული. მე აუხსენი, ერთი რომ — თუ ქართული არ იცის — ეს იმისი ბრალი არ არის; მეორეთ რომ ქართველებს ისე არ ეჯავრებთ ქართული ენა, როგორც მანო ჰგონია და... მაგრამ ვერაფრით ვერ დავარწმუნე.

ა მ რ ი კ ის უ ა მ რ ი თ ა უ ლ ი შ ტ ა ბ ა მ ი.

ნ ი უ - ი ო რ კ ი, მაისის 29. სამხედრო სამინისტრომ გამოაცხადა თორმეტი ჯავშნიანი გემების გაყიდვა; ეს იმით, რომ ახლა სამხედროს სამინისტროს ჰსურს შეამოკლოს ჯარი, როგორც ხმელეთისა, აგრეთვე ზღვისა. — მაისის 15-ს. აპრილის ოცდა რვაში გაიხსნა რკინის გზა ნიუ-იორკისა და შმ. შრანციკოს შუა. ეს ამბავი ტელეგრაფმა შეატყობინა მთელს ამერიკას. ამ შემთხვევის გამო იყენენ გამართულნი დღეობები მაშინ-გტონში, ნიუ-იორკში, ჩიკაგოში და შმ. შრანციკში. ამ რკინის გზის გახსნას ამერიკაში მოუთმენლათ ელოდნენ. ახლა ორივე ოკეანო-ატლანტიკისა და წყნარი არიან შეერთებული რკინის გზით და ტელეგრაფით. რკინის გზის სიგრძე არის 1,200 მილი. ეს რკინის გზა დაიწყო 1862-ში, ამერიკის ომის დროს და აზრი კი ვაკეთებისა პირველად მოუვიდათ 1820-ში. ალა რკინის გზის ფაგონებით ნიუ-იორკიდან შმ. შრანციკში ექვს დღეზე მიდიან.

შ ვ ი ი ტ ა რ ი ა,

ბ ე რ ი, მაისის 31-ს. 117 ხმის 48 ხმაზე უმეტესობით ბერნის ძველის რჩევაში მიიღეს შემდეგი კანონები: შ უ ხ. 1. შეეკან კანონები შემდეგში ხალხს უნდა წარუდგინონ დასამტკიცებლათ. შ უ ხ. 2. შვედელი გადაწყვეტილება რჩევისა, რომლითაც იხარჯება 500,000 ფრანკი ერთ

საგანზე, აგრეთვე უნდა წარუდგინონ ხალხს დასამტკიცებლათ.

შ უ ხ. 3. მთელი წლის განმავლობაში რაც კანონები გამოვა, ესენი უნდა დამტკიცდეს ხალხისაგან, რომელიც შეიყრება ამაზე მოსალაპარაკებლად და ხმის მისაცემათ ყოველ წლის მაისის პირველ კვირა დღეს. რაც ზემო მუხლებში კანონები და გადაწყვეტილებები არიან მოხსენებულნი, ესენი მხოლოდ მაშინ მიიღებენ კანონიერ ძალას, როდესაც მომატებული ნაწილი კანტონის ხალხი (ესაცა აქვს ხმის უფლება) იმის სასარგებლოთ მისცემს ხმას.

შ უ ხ. 4. ეს კანონი წარედგინება ხალხს დასამტკიცებლათ მკათათვის 4-ში, 1869-ში.

შ უ ხ. 5. თუ ხალხმა დაამტკიცა, მაშინ ექნება ძალა მარიამობის პირველიდან 1869. მაგრამ 1870 წლის ბიუჯეტი კი უწინდელი რიგითვე დამტკიცდება.

გ ო ზ ე მ ი ა.

ს ა ხ ა ლ ხ ო მ ი ტ ი ნ გ ი *) ბ ე ლ ე დ ე რ შ ი.

მართა ბოგემიელმა გაზეთმა გამოაცხადა, რომ 16 მაისს ბელვედერში იქმნება დიდი მიტინგი, სადაც ჩების (ბოგემის) ხალხი

*) მიტინგი არის ხალხის ყრილობა რომელიმე საზოგადო საქმეზე მოსალაპარაკებლად. პირველად მიტინგები გაჩნდა ანგლიაში, სადაც ხშირად მოიყრის ხოლმე აუარებელი ხალხი თავს. ამ მიტინგზე ორატორები ლაპარაკობენ საზოგადო საქმეებზედ.

ჩემს აზრს. ჩემი აზრით, ჩვენ ეხლანდელ მწერლებში განათლებით, გონებით და ნიჭით სჯობია ყველას ილია შავჭავჭავი; შრომის-მოყვარებით, ისტორიის ცოდნით — პ. იოსელიანი, თუმცა უფრო მომეტებულს ნაწილს თავის თხზულებებისას უკანასკნელი სწერს რუსულს ენაზედ. — ეს სთქვა და წამოაგლო ხელი ი. შავჭავჭავის „მაცია ადამიანს“, წაკითხა რამდენამე ადგილი და მკითხა: „როგორ მოგწონს? (ეს უნდა ესთქვა აქ, ისე მშვენიერად კითხულობდა, რომ ბედნიერად ეხდი ჩემს თავს, რომ მე იმის კითხვა გამოგონია). — რა თქმა უნდა — ეგ მშვენიერი მწერალია, უპასუხე მე.

„მე მიწა გავხდე ქართული მწერალი და ოსტატათ ამოვიჩიე ილია შავჭავჭავი.

მართლათაც ამის შემდეგ უბის ჯიბეში სუყოველთვის დაქონდა იმის „მაცია ადამიანი“. მაგრამ სანამ ის გახდებოდა რამე, სიკვდილიმა უსწრა. აქ შორს წავა, იმის სიკვდილის აწერა; ესეცა მგონია, რომ ამისთანა ამბები არავის ეხალისება წასაკითხავთ; ამას კი ვიტყვი, რომ ჯაფამ ვერა ფერი ვერა დააკლორა; უფრო, როგორც მე ვამცნედი, ფერზედ და ჯანზედ მოიმატა: აბანოში გაცივდა, ფილტვის ანთება მოუვიდა, ორ კვირას ავით იყო და ათ აპრილს გადაიცვალა.

იმის სიკვდილის შემდეგ, მე მომანდეს იმის წიგნებისა და ხელთ ნაწერების გაშინჯვა; იმის ხელთნაწერებში მე ვიპოვნე რამდენიმე შენიშვნა რომელსაც გიგზავნი, უ. რედაქტორო, დასაბეჭდავთ. მე მგონია, რომ იმის სული ძალიან დაგმადლებთ თქვენს, როდესაც დინახავს თავის სურვილს თითქმის აღსრულე-

ხმა მალეა გამოაცხადებს თავის სურვილს... მისი გაზრდად დალოდნობა მტრულად და უსიამოვნობით შეკუმშვებდნენ ამ მიტინგს; ისინი ამბობდნენ, რომ ჩვენები ერთი ველური ხალხია, რომ ჩვენ ნემსები ბევრად უფრო განათლებულნი ვართ იმათზე და სხ. არ შეიძლება არ გაუვირდეს კაცს ამისთანა სიტყვები, როცა წარმოვიდგენთ, რომ ჩვენების განათლებაში უკან ჩამორჩენის მიზეზი თვითონ ნემსები არიან, თვითონ პესტრია, რომელსაც ცხლაც ემოჩილება ბოგემია და რომელიც მთელი საუკუნოების განმავლობაში მუდამ ავიწროებდა ბოგემიას; ვინ იცის რამდენი ჩვენების სისხლი დაუღვრია პესტრიას, როცა ბოგემია ეძებდა თავისთვის პოლიტიკურ და სარწმუნოების თავისუფლებას.—

16 მაისს მართლა მოხდა მიტინგი; ურიცხვმა ხალხმა მოიყარა თავი, მაგრამ ამ მიტინგის დროს არაფერი უწესოება არა მოხდა. სჯა ჰქონდათ იმაზე—თუ რა საშუალება უნდა მიიღოს „ახალგაზრდა ბოგემიამ“, რომ რაც შეიძლება მოკლებულა და გავრცელდეს ხალხში განათლება და სწავლა. ორატორებში ყველაზე უფრო მოეწონათ დოქტორი ბრეგერი; სხვათა შორის იმან სიტყვა შეამდევი სიტყვები:

„ყოველს ერს აქვს თავისი უფლებები; ბოგემიასაც უნდა ჰქონდეს თავისი. ყოველს ერს ყველაზე უფრო აქვს თავი—არსებობის უფლება; ყოველს ერს აქვს უფლება ილაპარაკოს თავის მშობლიურ ენაზე; მიიღოს განათლება და სწავლა ისეთი, როგორც საჭიროა იმისათვის; ეს ამიტომ, რომ მაშინ ის მიიღებს მონაწილეობას ყოველს თავის თავის შესახებ საკმეებში და უიშვით იმის საქმეს ვერაინ ვერ გარდასწყევტს. შემშარტება წინ უნდა მივიდოდეს ჩვენ ჩვენ მოქმედებაში! პატროსანი საქმის დასაცავლად პატროსანი სახსრებიც უნდა ვიხმაროთ! ნუ მოვითმენთ ნურც სიცრუესა და ნურც ვერაგობას! ჩვენი შემწე იქნება ჩვენივე ძალა და ჩვენი საქმის სამართალ! ჩვენ ვთხოვლობთ მხოლოდ იმას, რაც გვეკუთვნის, მეტს არაფერს!“

ბოლოს ორატორი, მაჟულას გულისთვის, ბუღს. ამასაც კი მოგახსენებ, რომ ეს ცოტა რამე აჩვენებს ავტორში ნიქსა, რა არ მომკედარეყო, მე მგონია, ის ბევრ რასმე შესხენდა ჩვენს ახლად გამოჩევილს ლიტერატურასა... ამის გარდა უნდა მოგახსენოთ, რომ ამ შენისშენებში არიან შეცდომილებანი წინააღმდეგ ქართულის ენისა, მაგრამ ჩვენ ვერ გაგებდეთ იმათი გასწორება: გარდაცვალებულის შრომა ან ისე უნდა დაიბეჭდოს, როგორც დასტოვა ავტორმა, ან სულ არ უნდა მიეცეს სტამბაში. ამ აზრზე, ვგონებ, თქვენც დამეთანხმებით.

იოანე ბოდბელი.

ჩემი ახალი იმით მრავა.

ზოგზოგნი კეთილშობილნი ქალნი წაიკითხენ „დროებაში“ ამ სტატიის წოდებას და იტყვიან: „დაგლანერა ღმერთმა, ეს რა დაუწერია! კეთილშობილი კაცი სალიტერატურათ გამოდის და ამისთანა უშეფერს სიტყვებს ხმარობს! არა, თქვენი ჭირომი, თარევა“ რომ არ ეთქვა, სხვა სიტყვას ვერ იხმარებდა? ამიტომ ჩემთვის: რევიტი დახდენ ჩვენი ყმაწვილკაცები, რაც უკანასკნელი საქმეა, იმას შერებინან, და რაც უკანასკნელი სიტყვებია, იმას ხმარობენ ლაპარაკში და წერაშიაც. აღლოცა ღმერთმა უწინდელი დროება, როდესაც ისე არა სწერდენ, როგორც ლაპარაკობდნენ. ისე ღრმით და მშვენიერად სწერდენ, რომ დამწერის მეტს არაფერს არა ეყურებოდნენ. მეჩვენე იმისთვის აღარ ირჩევა ეხლა კეთილშობილი კაცი გლენი—კაცისაგან, რომ გლენი—კაცის ვნით კეთილშობილი კაცისთვის სწერენ! არა, მე კეთილშობილი ქალნი

სთხოვს ყრილობას საეროდ გამოაცხადოს, რომ ის პრიციპები, რომლებიც იმით წარმოსთქვს აქ, არიან მთელი ბოგემიის ხალხის პრინციპები.—ხანგრძლივი და ხმა მალეა სიამოვნების გამოხატუვლი ყვირილით უბასუხა ხალხმა ბრეგერს ამ სიტყვებზე.—

ხალხმა ერთ ხმით მიიღო რეზოლუცია, რომელშიაც გამოთქმული იყო ის აზრები, რომლებიც ამ მიტინგში წარმოთქვს. შემდეგ მიტინგი დაიშალა ისე წყნარათა და მშვიდობიანად, როგორც შესდგა.—

ტელეგრაფები

(პეტერბურღში მიღებული 6 ივნისს).

პარიში. იმპერატორის ნაპოლეონის წიგნში დეპუტატ მაკოსთან გამოთქმულია, რომ მმართველობას ვერ შეარყევს ვერც შეშინება და ვერც არეულობები.—მნიშვნელო (შრანციაში) დატუსაღების დროს მოკლეს ათი მუშა.

მადრიდი. მარშალი სერარანო დაინშნეს ისპანიის რეგენტათ.

საპროსა ჩვენთვის ურთიერთის შემწობა, თუ არა?

მეორე შესანიშნავი ასსოციაცია არის—რომელიც ასსოციაცია*.—1843 წ. ანგლიაში, ქ. რომელში მოგროვდნენ რამდენიმე მუშაკაცი, რომელთაც მოისურვეს შეერთებულის ღონისძიებით გაესწორებინათ თავის მდგომარეობა მატერიალური, ზნეობითი, და გონებითი.—ამის მიზეზით დაფუძნეს საზოგადოება, რომელმაც დაწლო კანონათ, რომ ყოველს იქ შემსვლელს კვირაში უნდა შეეთანა 2 პენსი (6 კაპ.). პირველთ მოგროვდენ 12 კაცნი, რომელთაც ყოველ კვირაში უნდა შეეთანათ ორთარი პენსი.—შემდეგ, ორი პენსის (6 კაპ.) მაგიერ, უნდა შეეთანათ კვირაში 3 პენსი (9 კაპ.).—1844 წ. 21 დეკემბერს მოგროვეს იმდენი კაპიტალი, და საქმეც იმ რიგით დაწყვეს, რომ რომელის პი-

*) ასსოციაცია—თ. ჰგიფერისა.

თავის ქებაზედ მიდგება საქმე. მე ქართული კაცი ვარ (თუმცა მართალიც უნდა ვსთქვა, რომ ქართული კარგათ არ ვიცი); კობტაობა, დონჯის შემოყრა, ტოლიბაშობა, ტრაპანობა—ეს ყველაფერი მიყვას. როდესაც დონჯეს შემოვიყრი, პაპიროზი პირში მიჭირავს და ბუღეარზედ დავდივარ-აბა მაშინ ვარ მე კაცი! სულ რომ ბუღეარზედ ვიარო თავის დღეში არ მომწყინდება. საქმის კეთება კი ძალიან მეჭავრება; ჩემ თავს იქმანდნ ვერ დავამყენებ, რომ საქმეს ხელი წაველო. აი ამ სტატიას ერთი წელიწადი მეტია რაცა ვსწერ; თუ დროებით, რომელიც დახარჯულია ამ სტატიასზედ, დაფასდება თითონ სტატია, მაშინ ამისთანა სტატია დედა მიწის ზურგზედ არ უნდა იყოს... რაღა ბევრი ვიტყვი; დაიწყება ჩემ აქათ იქით თრევის აღწერას.

მე ბევრი ქვეყანა არ მინახავს, შორს არ მივლია, მაგრამ რაც ვიცი, რაც მინახავს, ის კარგათ ვიცი; ატლადარი, ჩულურეთი, მთაწმიდა, სოლოლაკი, მერა, ტუკია, დიდუბე, არც ერთი ამ ქვეყნისაგან არ დამჩინია მოუვლელი და გამოუჩხრეული. მე დავრწმუნდი, რომ ყველა ქვეყანა ღირსი არის ერთნაირათ ყურადღებისა, ყველა ქვეყანაში ხდება შესანიშნავი ამბავები; ამისთვის ვისაც უგლია შორს, აუწყრია მაგალითებრ პატაგონია, ანუ რომელიმე ახლად გამოჩენილი ქვეყანა, ვერ მაჯობებს მე—თუ ჩემი აქათ იქით თრევის და ყურის საგდებას შემთხვევებს.

186... ქრისტეშობისთვის 8 გამოვედი შემის სასყიდლად მრევანის მიღანზედ. მანხე რომ ერთ სოფელ კაცს ორი სამი ქა-

ონერებს, როგორც იმათ უწოდებდნენ, 21 კაცს, შეეძლოთ საქმის დაწყება 28 გრ. სტ. (180 მან. და 4 კაპ.)—ამ ფულით იყიდეს საჭირო ნივთები და კიდევაც დარჩათ 90 მან. 20 კაპ.—96 მან. 45 კაპ.—ამ საზოგადოებამ დროების მომდინარეობით ისე წაიყენა საქმე, რომ 1862 წ. იელისის თვიდან დაწყებული დაატრიალა 306,688-ს მანათამდინ, რომელიც წელიწადში შეადგენს 1,226, 760 მან. მეტს.—თეისი საკუთარი კაპიტალი იმ დროს ჰქონდათ 257, 200 მან.—ამ სამ თვეში წმინდა მოგება დარჩათ 26,540 მან. და 28 კაპ., მაშასადამე წელიწადში 106,154, მან. 70 კაპ.—რასაკვირველია, ხანდისხან იმათს საქმეს შეარყევდა ხოლმე სხვა და სხვა მიზეზი, მაგრამ რამდენიმე დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ ეს შეარყევა იყო დროებითი, რომელიც შეიძლება კაცმა თავიდან მოიშოროს.—პირველი კაპიტალი, პაგიჭერის სიტყვებით, მოიხმარეს კოლონიურის ნივთების შეძენაზე.—მოგება ისე იყოფებოდა, რომ ყოველ მიუდევლს აძლევდნენ ცნობილს ნაწილს, რომელიც შეეთანაწორობოდა მის ნაყიდსა, მხოლოდ გამორიცხავდნენ 5% კაპიტალისას.—მის პუნქტი შესანიშნავი პუნქტია, მისთვის რომ ამითი ეს ასსოციაცია განსხვავდებოდა სხვა ასსოციაციებისაგან.—პაგიჭერი ამბობს, რომ მიღებული ჰქონდათ ის პრინციპი, რომ მოგებას საზოგადოებას აძლევს ყოველი და არა კაპიტალისტი: ვინც მეტს იყიდს საზოგადოებისაგან, მეტს სარგებლობასაც აძლევს, მაშასადამე იმას უმეტესი უფლება აქვს დასაჩუქრებაზე.—

საპროსის პრინციპი იმათი ის იყო, რომ ნისიათ არავის აძლევდნენ.—ყიდეველს, როდესაც იყიდა რასმე, აძლევდნენ თითბერის პატარა ნაჭერს მარკას, რომელზედაც აწერა რამდენისაც იყიდა.—შემდეგ, სამთვეში ერთხელ გამოიარებდნენ ბალანსსა და ყოფდნენ მოგებას.—თუ მაგალითად, ატრიალებდნენ 3,000 გრ. სტერ. და ამ კაპიტალმა მოგება მოიტანა 300 გრ. სტერ., დეიდენდი იყო 10%, მაშასადამე თითო გირ. სტერლინგზე ხედებოდათ 2 შილინგი და ყიდეველს, რამწამ წარადგენდა მარკას, აძლევდნენ დეიდენდს.—

თავის ქებაზედ მიდგება საქმე. მე ქართული კაცი ვარ (თუმცა მართალიც უნდა ვსთქვა, რომ ქართული კარგათ არ ვიცი); კობტაობა, დონჯის შემოყრა, ტოლიბაშობა, ტრაპანობა—ეს ყველაფერი მიყვას. როდესაც დონჯეს შემოვიყრი, პაპიროზი პირში მიჭირავს და ბუღეარზედ დავდივარ-აბა მაშინ ვარ მე კაცი! სულ რომ ბუღეარზედ ვიარო თავის დღეში არ მომწყინდება. საქმის კეთება კი ძალიან მეჭავრება; ჩემ თავს იქმანდნ ვერ დავამყენებ, რომ საქმეს ხელი წაველო. აი ამ სტატიას ერთი წელიწადი მეტია რაცა ვსწერ; თუ დროებით, რომელიც დახარჯულია ამ სტატიასზედ, დაფასდება თითონ სტატია, მაშინ ამისთანა სტატია დედა მიწის ზურგზედ არ უნდა იყოს... რაღა ბევრი ვიტყვი; დაიწყება ჩემ აქათ იქით თრევის აღწერას.

საშუალო რიცხვით ამ გეგარათ გამოართულ ასსოციაციების მოგება თითო წელიწადში 7 1/2% შილინგზე ნაკლები არ არის, მაშასადამე 7 1/2% კაპიტალის თითო დატრიალებზე, ზოგს აქვს მოგება 2 შილინგამდინ გრ. სტერლინგზე, ესე იგი 10% თითო დატრიალებზე.—

25 დეკემბერს 1844 წ. რომდელემა გადეს პატარა ლუქანი და დაიწყეს ვაჭრობა ფეხილით, ცრბოთი და შაქრით.—1845 წ. მარტში მოუმატეს ვაჭრობას ჩი და თამბაკო.—მაგრამ რამდენიმე, რადგანაც პირველ დროებში არა ჰქონდათ საჭირო კაპიტალი, და საჭიროება კი ემატებოდათ, ამის გამო უნდა ემოცნათ 1,000 გირ. სტ. (6,420 მან.)—სესხით იმათ ვერსად იშოვნეს და ამის გამო უნდა უეჭველათ გამოეცნებინათ სხვა წყარო.—მის წყარო, იმ-თის ფიქრით, იყო აკციების გამოშვება.—ზადასწყევტეს, რომ თითო აკცია უნდა გაიყიდოს 1 გრ. სტერ. (6 მან. 42 კაპ.) და ყოველს წევრს უნდა აედო ოთხი აკცია.—აკციის ყიდეველს პირველათ უნდა შეეთანა 1 შილინგი, და ყოველ მომავალ კვირას დაუმტებდნენ ხოლმე 3 პენსსა, რომელიც სამს თვეში შეადგენს 3 შილინგს, 3 პენსს; ესე გრძელდებოდა მანამდინ, ვინამ არ შეასრულებდნენ ოთხი აკციის ფასს—4 გრ. სტერ.—ვინც ამ დანიშნულს ფულს არ შეიტანდა, შტრაფს ახდევინებდნენ; არც მოგებას და სარგებელს არ აძლევდნენ მწვერს, ვინამ არ იყიდდენ აკციებს.—ყველას შეეძლო დაეტოვებინა ასსოციაციაში თავისი კაპიტალი, ვინამ ეს კაპიტალი არ შესრულდებოდა 100 გრ. სტერ. (642 მან.)—აღებულ იყო, რომ როდესაც ასსოციაციის კაპიტალი გადადებოდა, უფრო მდიდარს წევრს უნდა დაებრუნებინა აკციები იმ ფასათ, რა ფასათაც იყიდა.—ყველს შეეძლო გამოეტანა თავისი კაპიტალი, თუ ეს კაპიტალი 4 მან. 5 გრ. სტერლინგზე მეტი იყო; მაგრამ ეს სურვილი უნდა წინათვე შეეტყობინებინა.—

ამ უკანასკნელს საგანზე ჰქონდათ შემდეგი დებულება: 2 გრ. სტ. 10 შილ. შეეძლოთ მაშინვე გაეტანათ.

თავის ქებაზედ მიდგება საქმე. მე ქართული კაცი ვარ (თუმცა მართალიც უნდა ვსთქვა, რომ ქართული კარგათ არ ვიცი); კობტაობა, დონჯის შემოყრა, ტოლიბაშობა, ტრაპანობა—ეს ყველაფერი მიყვას. როდესაც დონჯეს შემოვიყრი, პაპიროზი პირში მიჭირავს და ბუღეარზედ დავდივარ-აბა მაშინ ვარ მე კაცი! სულ რომ ბუღეარზედ ვიარო თავის დღეში არ მომწყინდება. საქმის კეთება კი ძალიან მეჭავრება; ჩემ თავს იქმანდნ ვერ დავამყენებ, რომ საქმეს ხელი წაველო. აი ამ სტატიას ერთი წელიწადი მეტია რაცა ვსწერ; თუ დროებით, რომელიც დახარჯულია ამ სტატიასზედ, დაფასდება თითონ სტატია, მაშინ ამისთანა სტატია დედა მიწის ზურგზედ არ უნდა იყოს... რაღა ბევრი ვიტყვი; დაიწყება ჩემ აქათ იქით თრევის აღწერას.

Table with columns: წელიწადი, გირ., სტერ., შილ., პენსი, გრ., სტერ., შილ., პენსი, მაგვბა, პენსი. Rows for years 1844-1861.

ბქედან სხანს რამდენათაც მოიმატა პირველკაპიტალმა 28 გირ. სტერ. და რამდენი მოიგო საზოგადოებამ დაფუძნების შემდეგ 1862 წლამდინ.

ახლა ვნახოთ რეზულტატი ასსოციაციური წისქვილის მოქმედებისა:

Table with columns: წელიწადი, გირ., სტერ., შილ., პენსი, მაგვბა, პენსი, წელიწადი, გირ., სტერ., შილ., პენსი, მაგვბა, პენსი. Rows for years 1851-1861.

ეს ციფრები გვიჩვენებს, რომ ფქვილით ვაჭრობამ შესძინა ასსოციაციის წევრებს 35,000 გრ. სტერ. მეტი მოგება.

ეს მაგალითები გვიჩვენებენ, რომ მოკლე ხანში ყოველ წევრს ექნება საკმაო კაპიტალი, და დროის მომდინარეობით შეეძენთ საკმაო სიმდიდრეს; ჩვენ მხოლოდ ამ გვარის ასსოციაციებით შეგვიძლიან მიცეთ წარმატება ჩვენს ნივთიერების სიმდიდრეს.

სხეებმა ამ ორს შუა იმაში მდგომარეობს, რომ საქართველოს მალაზიებს თავისის დაწყობილობით უჭირავს მცირე ადგილი; ვიდრე სხვა ასსოციაციებს, და არც აქვთ მიღებული ვაჭრობის პრინციპი.

ამ მაგალითებშია აგრეთვე სხანს, რომ უნდა შეაერთონ ყველა კაცებმა თავისი თითქმის შეუნიშნავი ქონება, რომელიც უსასოციაციო უნდა უსარგებლოდ დაიკარგოს.

ეს უკანასკნელი სიტყვები მტკიცდება პრინციპის წარმოდგენილის მაგალითით. 1850 წ. ნოემბერში მიიღეს ასსოციაციაში ერთი მუშა კაცი, რომელმაც შეიტანა 1 შილინგი (31 კაპ.)

Table with columns: წელიწადი, გრ., სტერ., შილ., პენსი. Rows for years 1850-1861.

ბისთვის გამოვტოვეთ.—ბქედან სხანს, რომ ყოველ წელიწადს იმ მუშა კაცს სწრაფად ემატებოდა სუშმა, ასე რომ 10 1/2 წლის განმავლობაში, ერთის შილინგის მაგიერ (31 კ.), რომელიც დაეხარჯა ასსოციაციაში მიღების დროს, შეიძინა 98 გრ. სტერ. 13 შილინგი და 4 პენსი, რომელიც შეადგენს 633 მან. 31 კაპ., მაშასადამე კაპიტალი ერთი ოცათ მოიმატა ათს წელიწადში.

მაგრამ ამ მატერიალურ სარგებლობის გარდა, კიდევ არსობს ასსოციაციებში სხვა სარგებლობაც.—ასსოციაცია დაახლოვებს ურთიერთთან გაცალკევებულ პირებს და ამით ექმნებათ მომატებული საშუალება გაიციონ ერთმანეთი, შეიტყობნ ერთმანეთის აზრი, ერთის სიტყვით ასსოციაცია არის საშუალება, რომლითაც შეიტყობს კაცი საზოგადო ნაკლებულეანებას და ღირსებას.

ჩვენს საზოგადოებას ბევრი არაფერს შეეწევა სასწავლებლები, თუ დაეგდეთ უყურადღებოთ ჩვენი ეკონომიური მდგომარეობა.

ჩვენს საზოგადოებას ბევრი არაფერს შეეწევა სასწავლებლები და მატერიალური მდგომარეობა ერთით უნდა მიდიოდნენ.—ჩვენ თან-და-თან უფრო და უფრო გვაკლდება მამულის შემოსავალიც და ვალიც გვმატება.

ვანი, ამის მიზეზით ცუდი არ იქნება თუ რაინახა ვინმე ნაკლებულეანება ამ მოკლე ასსწერაში, გამოაცხადოს თავისი აზრი, რადგანაც ამ გვარი შენიშვნა არ იქნება უსარგებლო, მისთვის რომ უფრო საფუძვლიანად გაიჩინება ეს საგანი, რომელიც ფრად საქირთა ჩვენთვის.—

(დასასრულად). გრ. თარხან—მოურავი. 1869-ს წ. 23-ს მარტს. ქ. მდესსა.

ქალაქის შესახებ ახალი აზრები.

პრუსიის სატახტო ქალაქში—ბერლინში წელს იანვარში დაარსდა ქალებისათვის უმაღლესი სასწავლებელი, რომელსაც ჰქვია სახელად „მეტროპოლიტანიკა“.

გილიოგრაფიული განცხადება.

„მნათობის“ მეორე ნომერი (პრილის) გამოვიდა.

ხელის მოწერა შეიძლება:

თბილისში, „მნათობის“ რედაქციის კანტორაში, რომელიც იმყოფება ქუთაისში, ავღოსტოსის ქუჩაზე, დ. ავალოვის სახლებში; აგრეთვე უ. ალადათოვის წიგნების მაღაზიაში, თამაშოვის ქარვასლის პირდაპირ.

1869. წ. „მნათობის“ შასი:

Table with columns: მთელი წლისა, გაგზავნილი ყველა ალაგები, ნახევარი წლისა, მთლიან წიგნისა. Rows for 8 მანეთი, 4 — 50 კ, 90 კ.